

«SYNC TOUCH», 1981

FOTO: KUNSTHALL-OSLO

HAMMERTIME

KUNST FILM Lesbesex har vært legitimt overskriftmateriale denne høsten, takket være Gullpalmevinneren «Blå er den varmeste fargen». Den syv minutter lange sexscenen mellom de to kvinnelige hovedrollene er blitt debattert intenst i mediene av fortrinnsvis to grunner: Dens eksistens overhodet og dens diskuterte realisme. En mannlig regissør og to heterofile kvinner, angivelig iført vaginaprotoser under akten, er unektelig en bedrøvelig base for realistisk fremstilling av lesbisk sex.

Et bedre utgangspunkt har den 74 år gamle amerikanske filmskaperen Barbara Hammer, kjent for å ha skapt banebrytende, eksperimentelle filmer om lesbisk seksualitet og identitet. Gjennombruddsfilm «Dyketactics» (1974), er blitt kalt «den første lesbiske elskovsfilm laget av en lesbisk», og i «Nitrate Kisses» (1992), utfordret hun et dobbelt tabu da hun viste to gamle kvinner som hadde sex. Hun har laget over 80 film- og videoarbeider, og Kunsthall Oslo viser nå et utvalg som spenner fra de tidligste arbeidene, fra 1968, og frem til i dag.

I de senere årene er Hammer blitt feiret med retrospektive utstillinger på internasjonale museer som Tate Modern og Museum of Modern Art (MoMA) – institusjoner som ikke har inkludert henne med samme naturlighet tidligere.

– Da jeg flyttet til New York i 1983, viste jeg alle disse lesbiske filmene til kuratoren ved MoMA, men ingenting skjedde, sier Hammer.

– Det vil si, ingenting skjedde før jeg tok kvinnene ut av filmene mine og begynte å filme landskap på midten av 1980-tallet. Da fikk jeg min første utstilling på MoMA.

Rundt 15 år tidligere var Hammer gift med en mann, og jobbet som lærer på et offentlig college i Santa Rosa, California. Da hun på slutten av 1960-tallet begynte å studere film i San Fransisco, sto hun frem som lesbisk, en handling som radikalisererte hennes tilnærming til filmformatet.

– Jeg følte ikke at jeg kunne snakke om den radikale livsstilen jeg erfarte på 1970-tallet i et tradisjonelt format. Så jeg tok filmen av skjermen, og viste den rundt i rommet. Jeg forsøkte å lage sirkulær film, fremfor horisontal, fastsatt film. Alle reglene for hvordan film lages er funnet opp, og siden kvinner aldri har hatt sjansen til å finne opp mesteparten av reglene, kan vi skape dem for oss selv nå.

– Opplever du det som begrensende at seksualiteten din er så sammenvevd med ditt arbeid?

– Ja, seksualiteten min har fiksert meg i andres sinn, men samtidig var jeg banebrytende når det kom til å lage verk som endelig blir anerkjent for å ha skapt et kulturelt fundament for skeiv representasjon på begynnelsen av 1970-tallet.

Et utvalg av filmene til Barbara Hammer vises på Kunsthall Oslo frem til 15. desember. **HANNA STOLTENBERG** *kunsthall.oslo.no*

FOTO: INGRID POP

OSCILLATORENE KOMMER

KUNST MUSIKK Mer enn en håndfull damer (og menn) har nok hatt en liten avstandsforelskelse i Serena-Maneesh-vokalist, komponist, musiker og produsent Emil Nikolaisen. De kan bare glede seg. I forbindelse med Henie Onstad Kunstsenterets pågående Arne Nordheim-utstilling presenterer de et bestillingsverk av Nikolaisen, i samarbeid med Serena-Maneesh og Fjerdingsstad og Pop, som står for det visuelle. Tar man tar utgangspunkt i Serena-Maneesh' opptreden på utescenen på Henie Onstad i 2009 – der de spilte bak en tre meter høy vegg av forsterkere, under tittelen «To Be Heard Is To Be Seen» – blir det trolig flust av båndspillere, oscillatorer – og en opplevelse som sent vil glemmes. Premiere 8. desember. **THEA URDAL** *hok.no*